

VEGYESEK.

Jegyzőkönyvi kivonat a tartott szakülésekről.

e) Az 1890. október 31-én Dr. Koch Antal elnöklete alatt tartott szakülésnek tárgyai voltak:

1. Dr. Koch Ferencz bemutatta a phenylhydrazin és a hidrazolbenzolnak egy, az élenyülésen alapuló új reactióját. (L. a jelen füzet 314. lapján.)

2. Dr. Koch Antal jelentést tett a múlt nyáron Erdély különböző részeiben szerzett geologiai tapasztalatairól. (L. a jelen füzet 325 lapján.)

Ugyanő bemutatta: 3. Dr. Mártonfi Lajos „Anthracotherium magnum Cuv. Kis-Krisztolczi” című közleményét a tárgygyal együtt, azt az Értesítőben való közzétételre ajánlva. (L. a jelen füz. 317. lapján.)

4. Dr. Apáthy István az izmok és idegek primitív fibrillumairól s a protoplasma-szerkezetről általában értekezett, bemutatva az azokra vonatkozó készítményeket is. (L. a jelen füz. 305. lapján.)

5. Dr. Farkas Gyula a Lagrange-féle mozgási egyenletek thermodynamikai értelmezéséről értekezett. (L. a jelen füz. 289. lapján.)

f) F. évi november 28-án az egyetem physikai intézetében dr. Koch Antal elnöklete alatt tartott természettudományi szakülésen

1. Hangay Oktáv „a múlt nyári galicziai útamból” czimen két érdekes dolgot ismertetett: a) A leMBERGI DZIEDUSZKI-féle nagy természetrajzi és néprajzi múzeum ornithologiai részét, melyben csupán csak Galiczia s főleg a velünk közös Kárpátok vidékének állatvilága s kiválóan madárfaunája van igen tanuságosan összegyűjtve, minélfogva nagyon is megérdemelné, hogy a szigoru szakférfiak azt behatóan áttanulmányozzák. E hires magángyűjtemény valószínűleg a budapesti ornithologiai congressus kiállításán is képviselve lesz. b) A boryszlawi petroleum és földviasz (ozokerit) előfordulásának és bányászatának körülményeiről szólott, bemutatván a magával hozott bánya- és műtermékeket is. Utalt azon hasonló viszonyokra is, melyek a galicziai petroleumvidék Truskawice községe és az erdélyi Báznafürdő között léteznek: mind a kettőnél a földi gáz kiömlése, bitumenes rétegek és iszapvulkánszerű maradványok képezik azokat a külső jeleket, melyek szerint ozokerit- vagy petroleum telepek jelenlétére lehet következtetni.

2. Dr. Pachinger Alajos bemutatta a több éven át Kolozsvár vidékén összegyűjtött bogarakat és lepkéket. A szépen rendezett gyűjtemény, mely a róm. kath. főgymnasium tulajdonát képezi, áll: a) 400-nál több bogárfajból, melyek 183 genushoz és 28 családhoz tartoznak, b) 129 lepkefajból, melyek 78 genust és 14 családot képviselnek.

3. Dr. Apáthy István „Az egysejtű állatok a többsejtűek szempontjából” czimen ismertette egy nem rég befejezett zoologiai előadásának cyclusát. Előadónak volt a célja, hogy az egysejtű élőlényeket a többsejtűekkel — egészen föl a legmagasabb rendűekig, akár az emberig — szorosabb kapcsolatban tüntesse föl, mint a hogy ezt eddig tudtával bárki meg-tette. Saját észleleteinek, új adatoknak beleszövését a tárgyalásba inkább ke-

rülte, de törekedett arra, hogy már megállapított igazságokat új szempontból fogva fel és magyarázva, azokat egységesebb áttekintés szolgálatába állítsa. Alapigazságul azt fogadták volt el, hogy a magasabb rendűek életjelenségeinek kulcsát a sejtben keressék. Ezt az igazságot olyan módon formulázta az előadó, hogy a többsejtű állat egész élettünetménei a sejtjeik életműködéseiben és élettünetméneiben állanak. Egy másik igazság az, hogy a többsejtű lények egysejtűek kolóniái gyanánt tekintendők. Ennek az alapján tekinti át az állatországot Perrier „Les colonies animales“ című művében. Feltűnő azonban, hogy az ő fejtegetései mégis mily nagy hézagot hagynak a Protozoonok és a Metazoonok közt. Hogy nem töltötte ki kellőképp úgysem, mint azt a tudomány mai állása, persze még mindig csak tökéletlenül, megengedi, annak okát három pontra gondolja visszavezethetni:

a) Nem méltatta elég figyelemre a Protozoonok kolóniáit és azok megalkulásának törvényeit; b) nem vonta eléggé fejtegetései körébe a Metazoonok legelső fejlődési stadiumait, melyek a kapcsolatot egy Protozoonkolonia és egy Metazoon közt sokkal világosabban tüntetik föl, mint a legalsóbb rendű, de már kifejlett Metazoonok; c) aránylag elhanyagolja úgy a Protozoonoknak, mint a Metazoonoknak szövettanát, s ezért élettünetméneikre sem veheti a kívánatos fényt.

Különösen e három pont, első sorban pedig az utolsó az, melyekre előadó fejtegetéseiben a főszólyt fektette. Többek közt kimutatta, hogy minden sejt élettörténetét a Metazoonban a következő tényezők szabják meg: a) Protoplaszmájának faji tulajdonságai, melyeket őseitől az illető Protozoonról örökölt: minden külön Metazoonalakot fajilag különböző Protozoonról s így eredettől fogva fajilag különböző protoplasmától származtatva. b) A fejlettségnek, szövet-tani elkülönődésnek az a foka, melyet az illető Protozoonos, már mint ilyen elért volt. c) Hogy egy-egy sejt a Protozoonos által elért differenciálódástól mennyit juttathat érvényre, hogyan játsza le újra annak élettörténetét: az attól függ, minő életviszonyok közé jutott a Metazoonban.

Ezek mellett magát a sejtet illető tényezők mellett az egész Metazoonkolonia fejlődési viszonyait első sorban az embryo életkörülményei magyarázzák: physikai, chemiai és physiologiai imént kiemelt tényezők.

Különös szólyt fektetett végül dolgozó és szaporító sejtek elkülönülésére a Metazoon korai fejlődési stadiumaiban stb.

4. Dr. Bálint Sándor ismertette Dr. Méhely Lajosnak a „*Carabus violaceus* L. var. *Wolfi* Dej. és a tudományos autokratia“ című értekezését. Méhely értekezésében abból az elvből indul ki, „hogy a systematika is csak úgy fog a mai tudományos szellem megkövetelte uton haladni, ha nem vadász folytonosan új fajok- és válfajokra, hanem hozzálát az eddigiek megrostálásához is.“ Ezen az alapon a Dejean által leirt varietast (*C. violaceus* L. var. *Wolfi* Dej.) saját vizsgálatai s tekintélyes külföldi entomologusok véleménye alapján a tudományból kiküszöbölendőnek tartja Ormay Sándorral szemben, kí a var. *Wolfi* Dej. megmentését s teljes érvényre emelését nagy igyekezettel próbálja meg. Méhely fejtegetéseit az Erd. Muzaeum Egylethez f. évi május 20-án heterjesztett enumeratiojában ismertette.

Az Értekezés második része több erdélyi bogárra vonatkozó helyreigazítást tartalmaz, folytatva Ormayval szemben a polémiát.